

Fragments de coneixement

Les persones de 45 i més anys en el mercat laboral català

Data d'actualització: 16/06/16

Observatori d'Empresa i Ocupació

El col·lectiu de persones de 45 i més anys mereix una atenció especial en tractar-se d'un segment de població que, en cas de pèrdua del seu lloc de treball, es pot trobar amb majors dificultats per tornar a ocupar-se; amb l'impacte immediat que això comporta en la seva autonomia, en la seva salut i en el seu entorn familiar; i també de cara al seu futur, ja que afecta directament la cotització per a la seva jubilació i, per tant, poden esdevenir persones en risc de pobresa i exclusió social. En aquest sentit, l'Estratègia Catalana per a l'Ocupació 2012-2020 el considera un col·lectiu prioritari de les polítiques d'ocupació.

Aquest col·lectiu representa més de la meitat de la població de 16 i més anys de Catalunya, d'acord amb les dades procedents de l'Enquesta de població activa del primer trimestre de 2016, això és, 3,3 milions de persones. Si ens centrem en la població en edat de treballar, el tram de 45 a 64 anys aplega gairebé 2 milions de persones, de les quals, 1,3 milions són ocupades, pràcticament 250.000 són aturades i unes 444.000 són inactives. Pel que fa a la participació en el mercat laboral, presenta unes taxes d'activitat (77,8%) i d'ocupació (65,3%), força similars a la mitjana de la població.

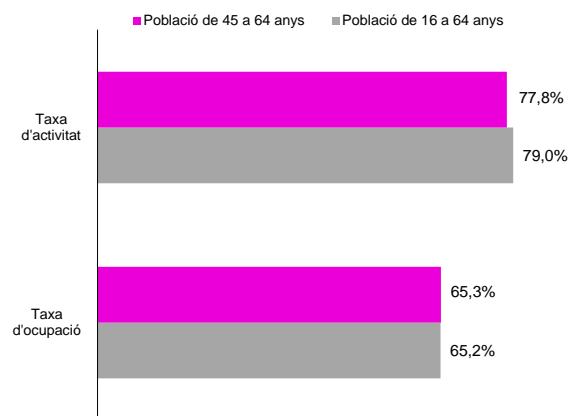
L'evolució de l'ocupació del grup de 45 i més anys ha presentat, en els darrers vuit anys, millors resultats que el conjunt de la població atès que durant la crisi els descensos han estat de menor intensitat i en la fase de recuperació està registrant increments majors. En concret, en el primer trimestre de 2016 l'ocupació entre el grup de 45 i més anys ha crescut un 7,2% interanual (+89.300 persones ocupades més) davant del +3,5% del total (+104.400 més).

A partir de l'anàlisi dels fluxos del mercat de treball, és a dir, dels moviments entre les diferents situacions laborals (ocupació, atur i inactivitat), s'observa que la població de 45 a 64 anys té una permanència elevada en l'ocupació (el 96,93% dels ocupats en el quart trimestre de 2015 ha mantingut la seva feina en el primer trimestre de 2016), i un menor trànsit de l'ocupació a l'atur que el conjunt de la població (1,55% i 2,73%, respectivament). En definitiva, aquest col·lectiu registra un saldo final més positiu quant a creació d'ocupació per presentar una menor pèrdua d'ocupació que altres col·lectius.

Gràfic 1

Catalunya – Taxes d'activitat i d'ocupació

1r trim. 2016

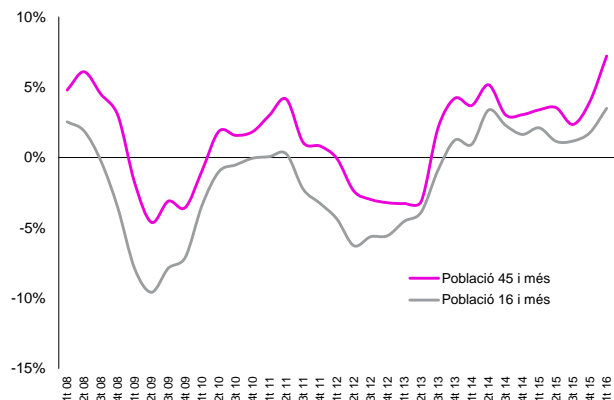

Gràfic elaborat per l'Observatori d'Empresa i Ocupació a partir de dades de l'EPA (Idescat i INE)

Gràfic 2

Catalunya – Variació interanual de la població ocupada

1r trim. 2008 – 1r trim. 2016

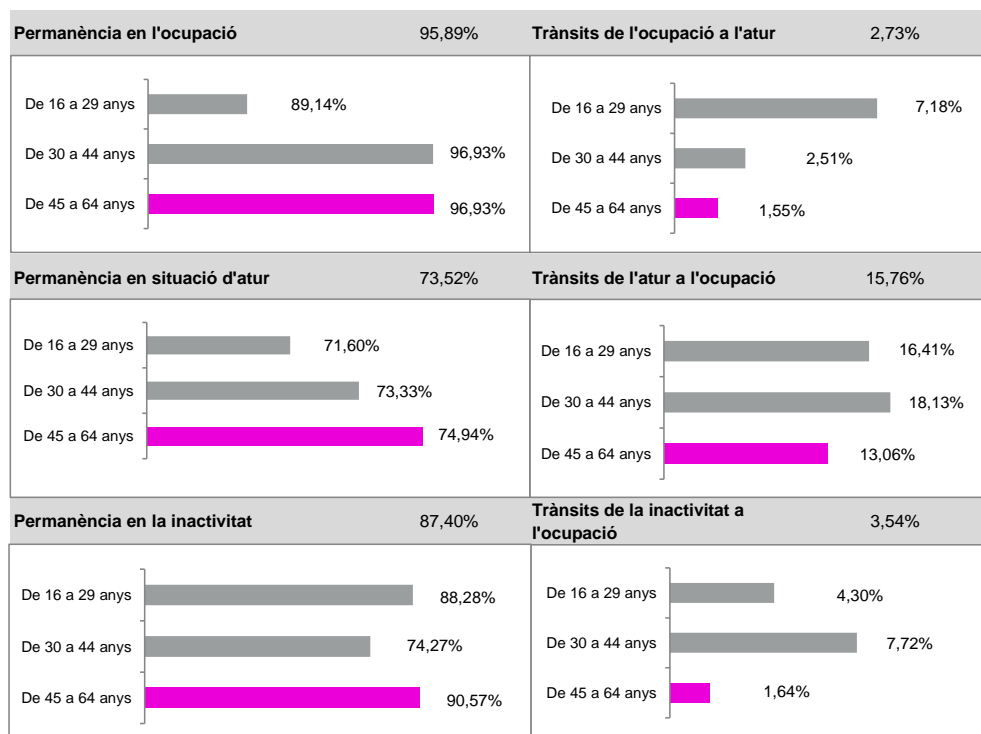
Gràfic elaborat per l'Observatori d'Empresa i Ocupació a partir de dades de l'EPA (Idescat i INE)

L'aspecte negatiu, però, és que, en cas de perdre la feina, és més difícil la seva sortida de l'atur, com reflecteix l'elevada permanència en l'atur que registren (74,94% el primer trimestre de 2016 davant del 73,52% de la població total i la més alta per trams d'edat) i el menor pas de l'atur a l'ocupació (13,06% enfront del 15,76%). I també el baix pas de la inactivitat a l'ocupació.

Gràfic 3

Catalunya – Fluxos del mercat de treball per trams d'edat

1r trim. 2016

Font: Observatori d'Empresa i Ocupació a partir del fitxer de fluxos de l'Enquesta de població activa de l'INE

Pel que fa al perfil de la població ocupada de 45 i més anys, destacar que per nivell de formació assolit, hi ha una major proporció de persones analfabetes o amb estudis primaris que en el conjunt de la població (11% i 7%, respectivament). En relació amb la situació professional, els ocupats de 45 i més anys tenen una menor taxa de salarització (78% enfront del 83%) i, en conseqüència, un major pes del treball per compte propi.

D'altra banda, durant el 2015 s'han formalitzat 515.177 contractes amb persones de 45 i més anys, el 18,9% del total de la contractació. La seva distribució per modalitats és molt similar a la del conjunt de la població amb algunes petites diferències, entre les quals sobresurt un major pes de la contractació indefinida (13,3% enfront de l'11,9%). Dins de les modalitats temporals, s'observa un major ús del contracte d'obra o servei (36,2% davant del 32,6%) i, per contra, un pes força inferior del contracte eventual per circumstàncies de la producció (34,5% i 40,3%, respectivament).

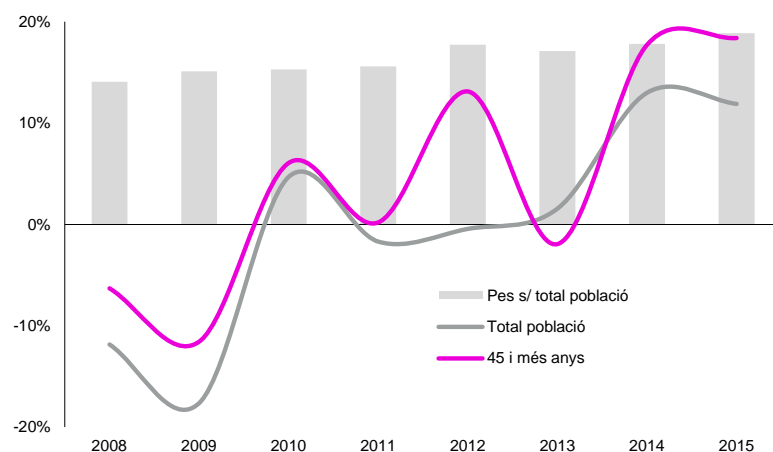
Respecte de l'any anterior, la contractació de les persones de 45 i més anys s'ha incrementat més intensament que la del total de la població (+18,4% davant del +11,9%), tanmateix, aquesta diferència ha estat produïda, sobretot, pel creixement de la contractació temporal (+19% enfront del +11,6%).

Evolutivament, la contractació de la població objecte d'estudi, com es pot observar en el gràfic 4, no va caure tan intensament a l'inici de la crisi, i amb posterioritat s'ha anat recuperant a un millor ritme que el total de la contractació. Matisar que l'increment pronunciat de l'any 2012 (+13,1% en contrast amb el descens del 0,4% en el conjunt de la població) està relacionat amb un canvi de normativa en la regulació de la relació laboral dels empleats del servei domèstic, introduït pel Reial decret 1620/2011, de 14 de novembre, regulador de la relació laboral de caràcter especial del servei de la llar familiar, que va suposar la formalització de molts contractes de la llar a persones que ja desenvolupaven aquestes tasques, activitat que compta amb una elevada participació de persones de 45 i més anys. El lleu descens registrat el 2013 s'ha d'interpretar com a conseqüència del gran increment de l'any anterior. Des de l'any 2014, la contractació en les persones de 45 i més anys creix amb més força que en el total de la població.

Gràfic 4

Catalunya – Variació interanual de la contractació laboral (en %) i pes del grup de 45 i més anys sobre la contractació total

2008-2015

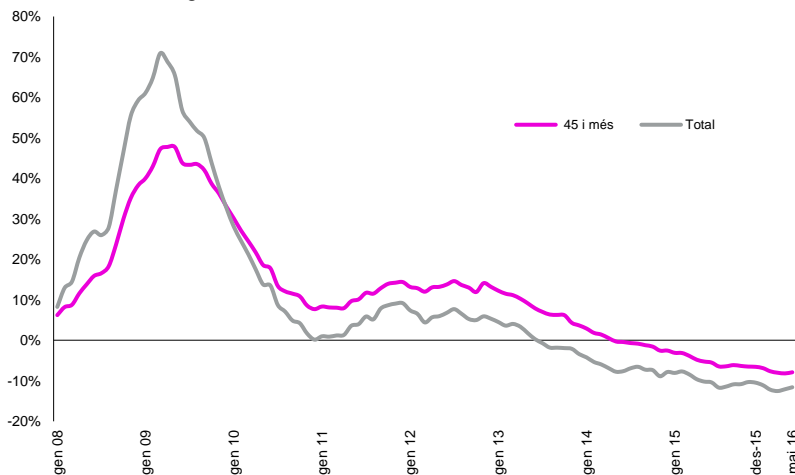
Font: Observatori d'Empresa i Ocupació a partir de les dades del SOC i del Servei Públic d'Ocupació Estatal

Des de l'òptica de l'atur registrat a les oficines de Treball, el maig de 2016 es va tancar amb 248.163 aturats a Catalunya de 45 i més anys (el 53% del total). En termes generals, la principal diferència en el perfil de la població aturada de 45 i més anys respecte del conjunt de la població la trobem en la durada de la demanda, de manera que el 57% de les persones aturades de 45 i més anys porten més de 12 mesos a l'atur enfront del 44% del conjunt de la població. Com a resultat, entorn del 70% dels aturats de llarga durada tenen 45 i més anys.

Des de 2015 s'ha intensificat la reducció de l'atur, però en el cas de les persones de 45 i més anys el descens ha estat menor al registrat pel conjunt de la població (-7,9% enfront del -11,6% el maig de 2016). L'anàlisi de l'evolució en els últims anys mostra com l'atur total va començar a reduir-se a mitjans de 2013, mentre que l'atur del col·lectiu no ha registrat descensos fins gairebé un any més tard, i de menor intensitat.

Gràfic 5**Catalunya – Variació interanual de l'atur registrat (en %)**

Gener de 2008 a maig de 2016

Font: Observatori d'Empresa i Ocupació a partir de les dades del SOC i del Servei Públic d'Ocupació Estatal

El fet que l'increment de la contractació entre els majors de 45 anys sigui superior a la mitjana però, en canvi, la reducció de l'atur sigui més suau, s'explica en part per un lleuger augment de la rotació laboral entre el col·lectiu de més edat, en acumular més contractes per persona. I aquesta menor reducció de l'atur es tradueix en un augment del pes del col·lectiu de 45 i més anys en l'atur de llarga durada, passant del 53% que representava el març de 2011 al 70% actual.

Aquest comportament diferencial, d'una pitjor evolució de l'atur del col·lectiu analitzat, s'explica també perquè en el conjunt de la població el descens de l'atur s'ha produït en part per un descens de població activa, que no s'ha observat en la població de 45 i més anys. En l'evolució de la població activa influeixen tant factors demogràfics (moviment natural de la població o moviments migratoris) com la motivació per a incorporar-se i mantenir-se en el mercat laboral. Així, la població activa total va caure ininterrompudament entre 2012 i 2015, per una combinació de factors que afecten principalment la població més jove (descens natural de població, moviments migratoris en recerca de feina, efecte desànim davant la dificultat d'ocupar-se). En canvi, la població activa de 45 i més anys no s'ha reduït, sinó que des de 2008 ha crescut, en part a causa del moviment natural de la població (progressivament van arribant a aquest tram d'edat generacions més nombroses nascudes durant els anys 60 i 70), però també perquè l'efecte desànim no té tanta incidència com en el cas dels joves i és habitual que les responsabilitats econòmiques en l'àmbit familiar mantinguin aquest col·lectiu en recerca activa de feina.

Així, la taxa d'atur de la població de 45 i més anys se situa per sota de la total (15,8% i 17,4% respectivament, el primer trimestre de 2016).

En conclusió, en una visió estratègica és de rellevància tenir present que la població de 45 i més anys està augmentant progressivament el seu pes dins la piràmide poblacional i, per tant, en el mercat de treball. Aquest fet conjuntament amb la major dificultat que mostren per trobar un nou lloc de treball i sortir de l'atur un cop entren en la situació de desocupació, malgrat que presenten una permanència més elevada en l'ocupació que el total de la població, tal com indiquen les dades analitzades, justifica que se'ls dediqui una especial atenció en les polítiques públiques d'ocupació.